

Vplyv výživy v období „energetickej krízy“ na zdravotný stav hydiny.

MVDr. Darina Pospíšilová, PhD. ., VETSERVIS, s.r.o., Nitra

Prevenca chorôb v chovoch zvierat je jedna z najdôležitejších činností chovateľa s cieľom dosiahnutia čo najlepších výsledkov. Už v 2. storočí pred n.l. v „Klasickej knihe vnútorného lekárstva Žltého cisára“ sa píše: *“ Lekár, ktorý lieči chorobu až potom keď už vypukla, je priemerný lekár... Lekár, ktorý lieči chorobu skôr ako vypukne je vynikajúci lekár. “*

Prevenca chorôb vo veľkochovoch hydiny je súborom opatrení, ktoré znižujú riziko vzniku ochorení, ktoré by viedli k zlému ekonomickému výsledku chovu. Častokrát pod pojmom prevencia si predstavujeme vakcináciu proti infekčným chorobám. Ale veľakrát dôležitejšia a niekedy kľúčová je prevencia rôznych orgánových a metabolických ochorení, ktoré vedú k slabým produkčným ukazovateľom, zníženej odolnosti a obranyschopnosti zvierat a následne aj k nedostatočnej imunologickej odpovede na vakcinácie.

Samotný systém chovu hydiny vo veľkovýrobných podmienkach prináša so sebou viaceré stresové faktory, ktoré môžu byť príčinou zlých ekonomických výsledkov, neinfekčných chorôb a podporovať uplatnenie infekcií. Preto je potrebné tieto faktory vždy minimalizovať a prispôbiť požiadavkám chovaného hybridu. Ide hlavne o účinnosť vetracieho systému a vykurovania, teplotu, vlhkosť, kvalitu podstielky, osvetlenie, hluk, dostatok životného priestoru, umiestnenie a počet krmidiel a napájačiek a pod. Tieto parametre je potrebné prispôbovať podľa rastu, veku a úžitkovosti zvierat a stále ich sledovať.

Druhým kľúčovým faktorom, ktorý významne ovplyvňuje zdravie zvierat vo veľkochovoch je kvalita a plnohodnotnosť krmiva. Možno povedať, že **v predpovedanom období energetickej krízy, keď sa predpokladá nahradzovanie viacerých základných krmných komponentov - obilnín za ich výlisky, ktoré vznikajú po priemyselnom spracovaní na biopalivá, očakáva sa aj nárast metabolických ochorení, ktoré budú viesť k horším produkčným ukazovateľom a ľahšiemu uplatneniu sa infekčných ochorení.**

Celé zrno je prirodzeným krmivom pre hydiny. Zrno po priemyselnom spracovaní zmení svoje zloženie aj vlastnosti. Veľký problém môžu robiť aj zvyšky alkoholov a extrakčných činidiel, ktoré ostanú v šrote po spracovaní zrna. Hlavne pre brojlerové kurčatá, ktoré prijímajú veľké množstvo krmiva, môžu tieto látky mať značný negatívny dopad na črevá, pečeň a obličky. Keď sa k tomu pripočíta účinok mykotoxínov, ktoré aj v súčasnosti predstavujú problém a ešte aj uvažované opätovné podávanie krmných antibiotík, ktoré sa zvažuje znova povoliť kvôli predpokladaným problémom s novými krmivami, tak tráviace orgány, pečeň a obličky hydiny „dostanú poriadne zabrat“.

Kvalita tráviacich procesov v celom tráviacom trakte je regulovaná enzymaticky, mechanicky a činnosťou črevnej mikroflóry – symbiotickými mikroorganizmami, ktoré sú ničené rôznymi chemickými látkami, dezinfekčnými látkami a liekmi. Kým patogénne a podmienčne patogénne mikroorganizmy sa časom vedia prispôbiť pôsobeniu týchto látok (vzniká rezistencia), symbiotická mikroflóra takúto schopnosť nemá. Krmivo s obsahom uvedených chemických látok spôsobuje dysbakteriózu a následne zhoršenie trávenia, väčšie zaťaženie pečene a obličiek, oslabenie celkovej odolnosti zvierat.

Pečeň je „továreň“, ktorá vyrába energiu potrebnú na všetky životné procesy a zároveň premieňa a vyrába všetky stavebné látky potrebné na stavbu tela, jeho reguláciu aj odolnosť. Pečeň výkrmových zvierat je značne zaťažená metabolickými procesmi, ktoré z prijímanej potravy intenzívne vytvárajú svalovú hmotu. Pečeňové bunky týchto zvierat sú oveľa viac

poškodzované rôznymi cudzorodými, chemickými a toxickými látkami, ktoré sa vstrebávajú z čriev do krvného obehu a do pečene. Zaťažovaná a poškodená pečeň viac kumuluje toxické látky, čím sa ešte viac zhoršuje jej činnosť. Pečeň degeneruje a postupne sa stáva nefunkčnou. Zvíra s postihnutou pečeňou zaostáva v raste, má oslabenú imunitu je vysoko vnímavé na všetky infekcie, nevie adekvátne odpovedať na vakcinácie.

Obličky sú „čistiareň“, cez ktorú prechádzajú všetky odpadové látky metabolizmu a zároveň aj cudzorodé látky, lieky a ich metabolity. Aj pri malom poškodení obličiek dochádza k zadržiavaniu týchto nežiadúcich látok v organizme, ktoré následne môžu dlhodobe poškodzovať bunky ďalších orgánov a spôsobovať rôzne zdravotné problémy, ktoré zdanlivo ani nesúvisia s činnosťou obličiek. Veľmi časté je poškodenie obličiek u kurčiat následkom nedostatočného príjmu vody hlavne v prvých dňoch života, rovnako pri hnačkách dochádza vždy k dehydratácii organizmu a častému následnému poškodeniu obličiek. Po prekonaní viacerých bakteriálnych aj vírusových chorôb sa obličky často stávajú miestom trvalej infekcie, ak sa nevenuje dostatočná pozornosť ich regenerácii po chorobe. Úspech liečby väčšiny infekčných chorôb závisí od stavu obličiek. Pri ich dobrom fungovaní je liečba oveľa úspešnejšia.

Viacere vírusy známe u hydiny priamo poškodzujú obličkové bunky (vírus infekčnej burzitídy, bronchitídy, nefritídy, paramyxovírusy). Keď pri výskyte týchto vírusov zabránime poškodeniu obličiek, značne sa znížia aj straty úhynom hydiny, infekcia sa v chove nemusí ani klinicky prejavovať.

Prevenia metabolických chorôb spočíva hlavne v rešpektovaní fyziologických potrieb a daností chovaných zvierat. Ak to nie je celkom možné je potrebné minimalizovať následky spôsobené príjmom škodlivých látok alebo vznikom škodlivých metabolitov pri výkrme zvierat. Potrebné je udržiavať zdravú - fyziologickú črevnú mikroflóru, podporovať trávenie, podporovať činnosť a regeneráciu pečeňových a obličkových buniek. Za týmto účelom by sa mali používať prírodné látky (rastlinné extrakty, probiotiká, prebiotiká...), ktoré nemajú vedľajšie nežiaduce účinky na zdravie zvierat, nezaťažujú ich orgány a podporujú fyziologické funkcie, nezanechávajú rezíduá v produktoch určených na ľudský konzum.

Možno povedať, že celkové zdravie, odolnosť voči chorobám a výkonnosť organizmu v podstatnej miere závisí od zdravotného stavu a kvality funkcií tráviaceho traktu, pečene a obličiek. Optimalizovanie trávenia pomocou probiotických mikroorganizmov, podpora regenerácie pečeňových buniek a obličiek po každej liečbe, po použití nevhodného krmiva, alebo preventívne v jednotlivých vývojových fázach života a regulácia tvorby buncenej energie v pečeni sú cesty ako podporiť organizmus v jeho odolnosti voči chorobám a zvýšiť úžitkové vlastnosti zvierat. Zároveň je to spôsob ako minimalizovať následky negatívneho vplyvu životného prostredia.